

Till Förvaltningsrätten i Luleå

Via

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen i Södermanlands län

ÖVERKLAGANDE

Jaktkritikerna kompletterar härmed sin överklagan av länsstyrelsers beslut gällande, dnr: 218-68717-2021 och dnr: 218-6938-2021.

Klagande

Jaktkritikerna

Jaktkritikerna uppfyller de villkor för talerätt som anges i 16 kap. 13 § miljöbalken.

Jaktkritikerna har talerätt enligt Förvaltningsrättens dom i Luleå, beslut 2017-03-03

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholm län

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Överklagat beslut

Länsstyrelsens beslut den 2021-10-01 om skydds jakt efter en (1) varg i Stockholm län (dnr 218-68717-2021) och Länsstyrelsen i Södermanlands län (dnr 218-6938-2021)

Saken

Skydds jakt samt inhibition

Forum: 7 g § förordning (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m.

Yrkanden

Jaktkritikerna yrkar att förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet i sin helhet.

Jaktkritikerna yrkar jämväl inhibition av det överklagade beslutet.

Grunder

Det överklagade beslutet strider mot gällande rätt, se vidare avsnittet Omständigheter.

Särskilt om inhibition

Länsstyrelsen har med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) beslutat att beslutet ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas (se s. 1 i beslutet). Beslutet gäller således omedelbart och kan därmed bli föremål för inhibition enligt 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL. Av praxis framgår att som regel bör en tämligen hög grad av sannolikhet för ändring krävas för att inhibition. Kraven kan dock ställas lägre bl.a. om verkställigheten är sådan att den inte kan bringas att återgå. Det kan exempelvis handla om att avliva djur. Eftersom jakt innebär just detta, talar detta för en generös tillämpning av reglerna.

Omständigheter

Allmänt

I 3 § jaktlagen (1987:259) framgår att viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Varg återfinns i bilaga 4 a i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet eller livsmiljödirektivet) över strikt skyddade arter.¹ Direktivet ska bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Enligt artikel 12 ska det vara förbjudet att avsiktligt fånga eller döda exemplar i naturen, oavsett hur detta görs. Enligt EU-domstolens praxis gäller att undantagsmöjligheterna bör tolkas restriktivt (se mål C-6/04 punkt 111). Det är den myndighet som fattar besluten som har bevisbördan för att förutsättningarna för undantag är uppfyllda (se mål C-60/05 punkt 34), vilket är viktigt att observera. Se även C-674/17.

Enligt artikel 16 får medlemsstaterna - förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus - göra undantag från bestämmelserna i artikel 12 av följande anledningar (såvitt nu är av intresse):

- a) För att skydda vilda djur och växter och bevara livsmiljöer.
- b) För att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom.
- c) Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.

Det är viktigt att notera – apropå att länsstyrelserna är regionala myndigheter – att de sammantagna verkningarna av olika undantag som beviljas med stöd av artikel 16.1 inte får strida mot direktivets mål om att säkerställa den biologiska mångfalden och bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos arter (mål nr C-674/17, punkt 38). Visserligen kan tillstånd till jakt beviljas i särskilda fall även beträffande arter som inte uppnått gynnsam bevarandestatus – om myndigheten visat att det inte förvärrar den ogynnsamma bevarandestatusen eller hindrar återställandet av gynnsam bevarandestatus. Sådana undantag ska dock bedömas mot bakgrund av försiktighetsprincipen: Om en bedömning av de mest tillförlitliga och tillgängliga vetenskapliga uppgifterna fortfarande ger utrymme för en viss osäkerhet om huruvida ett sådant undantag försvårar upprätthållandet eller återställandet av

¹ EUT L 218, 13.8.2008, s. 21–29 (Celex 32008R0764).

en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av en utrotningshotad art, får medlemsstaten inte bevilja eller tillämpa undantaget (punkt 66 och 69 i mål nr C-674/17).

Gynnsam bevarandestatus förutsätter en långsiktigt livskraftig population. Bevarandestatusen anses gynnsam när, för det första, uppgifter om artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, för det andra, artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och, för det tredje, att det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt. Ett undantag enligt artikel 16.1 ska grundas på kriterier som fastställts för att säkerställa bevarandet på lång sikt, liksom den sociala stabiliteten hos den berörda arten, se C-674/17 punkt 56 och 57.

År 2015 fick Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att utreda gynnsam bevarandestatus för varg. I uppdraget ingick bland annat att utifrån ett brett vetenskapligt underlag utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet. I slutredovisningen rapporterade Naturvårdsverket att sammantagen forskning visar att det behövs minst 300 vargar i Sverige, samt att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland vart femte år reproducerar sig med en skandinavisk varg för att vargen ska kunna anses ha gynnsam bevarandestatus. Naturvårdsverkets bedömning har också fått stöd av Högsta förvaltningsdomstolen som i en dom 2016 (HFD 2016 ref. 89) angav att man ”inte har anledning att ifrågasätta det vetenskapliga underlag som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på”. Jaktkritikerna vill dock peka på att det råder stor oenighet om hur stor den svenska vargpopulationen bör vara för att uppfylla kriteriet om gynnsam bevarandestatus. Det andra problemet är att den svenska vargstammen har en påfallande dålig genetisk status, med en inavelsgrad som i snitt motsvarar förhållandet att alla skulle vara avkommor efter syskon.

Art- och habitatdirektivets undantagsregler har införts i svensk rätt genom 23 a – 29 och 31 §§ jaktförordningen (1987:905).

Beslut om skydds jakt får bara meddelas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde (21 § jaktförordningen). Om dessa villkor är uppfyllda, får beslut om skydds jakt meddelas av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, såvitt nu är i fråga för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom (23 a § jaktförordningen). Jakt som inte följer de angivna villkoren sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen.

Vi menar att länsstyrelsens beslut inte uppfyller dessa högt ställda krav, vilka alla ska vara uppfyllda, för att jakt ska kunna tillåtas på en strikt skyddad art med stöd av de undantagsbestämmelser som finns i nationell lagstiftning och som ska tillämpas i ljuset av EU:s art- och habitatdirektiv. Vidare har andra lämpliga och samtidigt realistiska lösningar inte prövats konsekvent.

Närmare om beslutets brister

Konsekvenser av att jaga och stressa en hel familjegrupp vargar utreds aldrig av svenska myndigheter. Vi menar att man förmänskligar vargen genom att tro att alla familjemedlemmarna ska "förstå" varför de jagas och att någon dödas. Däremot är det vetenskapligt belagt att vilda djur som jagas på detta brutala sätt får både fysiska och psykiska men av jakt. Att vilda djur drabbas av PTSD är belagt, i synnerhet när djur jagas av människor, är tid för psykisk återhämtning mycket längre. Vargen är dessutom en extremt social varelse i likhet med människan och alla som har hund vet hur död och sorg påverkar individer. Vi menar att länsstyrelser måste tillägna sig mer expertkunskap om vad som händer när man jagar hårt och som i det här fallet förstör en familjestruktur. Och att döda ett av föräldradyren borde vara etiskt motbjudande. Såsom beslutet nu utformas ger det intryck av en vedergällning. Och det kan aldrig få bestående positiva resultat.

Länsstyrelsers beslut medför beteendestörningar som aldrig utreds i Sverige. Beteendestörningar som dessutom kan medföra ännu fler incidenter mot tamdjur. Det är otidsenligt att inte ta tillvara all den forskning och vetenskapliga belägg som finns i dessa ämnen – framför allt för att med beteendexperters hjälp verkligen utveckla andra lösningar än att döda högtstående däggdjur som vargar.

Jaktkritikerna har i överklagandet tidigare nämnt och det tål att upprepas att, gynnsam bevarandestatus förutsätter en långsiktigt livskraftig population. Bevarandestatusen anses gynnsam när, för det första, uppgifter om artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö. För det andra att artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid. För det tredje att det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

Ovanstående kriterier är inte uppfyllda, den svenska vargstammen lider av inavelsdepression och populationsnivån är i fara och att tillförsäkra arten en plats i dess naturliga utbredningsområde är i dag en utopi. Vargen får inte finnas i någon del av Sverige. Var den än befinner sig så dödas den genom licensjakt, skydds jakt eller illegal jakt.

I en forskningsrapport av Olof Liberg, publicerad i Biological Conservation år 2020, framgår det att mer än 60 procent av vargstammens död antas bero på illegal jakt. I rapporten står vidare att, "Denna dödlighet är nu så omfattande att den orsakat en stagnation i populationens tillväxt och den största dödligheten utgörs av illegal jakt." Detta har resulterat i att populationen nu befinner sig akut nära den lägsta nivå som EU:s habitatdirektiv kräver för att den skall behålla en s.k. gynnsam bevarandestatus – vilket måste begränsa all form av riktad jakt.

I en prejudicerande dom 2020-10-05, Mål nr 1614-20 och 1671-20 fastslog Kammarrätten i Sundsvall att länsstyrelser måste förhålla sig till att - En gynnsam bevarandestatus förutsätter, att det finns ett tydligt krav på myndigheter att beakta vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd, för att kunna bedöma vilken inverkan detsamma får för bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet. **Om skydds jakt försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos den berörda arten, får den inte beviljas.**

I Artdatabankens publicerade rödlista, klassas vargen, som Starkt hotad. EU ställer rigorösa krav på skydds- och licensjaktbeslut i den anda som habitatdirektivets syfte och ändamål uttrycker; det är djuret – här vargen - som ska skyddas mot människan och inte tvärtom. Utifrån vargens genetiskt dåliga bevarandestatus, kan länsstyrelsens bedömning inte anses vara proportionerlig. I en svensk-norsk genetisk studie, som publiceras i vetenskapstidskriften Nature Ecology & Evolution, framgår det att den skandinaviska vargstammen är kraftigt inavlad. Ytterligare en aspekt att lägga till vargpopulationens dåliga odds för överlevnad.

I beslutet står att läsa att Länsstyrelsen anser att *de revirmarkerande individerna har ett lågt genetiskt värde för den svenska vargpopulationen, trots att de är F2:or*, vilket innebär att de är andra generationens avkomma till en finsk-rysk immigrant. Länsstyrelsen har inte beaktat att denna bedömning står i strid med det nationella perspektivet och gemenskapsintresset av att bevara en livskraftig vargstam. Det är således av stor vikt att **ingen av dessa genetisk värdefulla vargar blir dödade på grund av ett felaktigt och förhastat skydds jaktbeslut. Dessutom är revirhävande par mycket skyddsvärda.** Att utöver detta tillåta skydds jakt inom ett vargrevir med valpar står vidare i strid med bestämmelserna i artikel 12 i art- och habitatdirektivet om förbud mot att avsiktligt störa skyddade arter. Detta gäller även om direktivet inte implementerats på ett korrekt sätt i den svenska jaktlagstiftningen. Samtliga angivna **omständigheter omöjliggör skydds jakt på dessa individer.**

Utöver ovan angivna omständigheter följer jakten inte EU-reglerna om att en skydds jakt ska vara selektiv och målet med jakten ska vara uppfyllt. Det finns inget som visar att det är samma varg som har utfört samtliga attacker. **Länsstyrelsen har inte kunnat visa vilken individ som är skadegörande, trots detta beslutar länsstyrelsen att en (1) varg – vilken som helst får skjutas?** Det är länsstyrelsen som har bevisbördan för att skydds jakten ska uppfylla sitt syfte. Om en annan individ skjuts kommer problemet att kvarstå.

Annan lämplig lösning

Hur ska uttrycket ”annan lämplig lösning” förstås? Är det förenligt med artikel 16 i direktivet att den nationella myndigheten i enskilda fall bryter mot förbudet om avsiktligt dödande när en annan, i och för sig, lämplig lösning vore möjlig, men lösningen avvisas med hänvisning till i huvudsak ekonomiska argument? Bör inte andra lämpliga lösningar ha prövats innan skydds jakt beslutas?

Länsstyrelsen har bevisbördan för att förutsättningarna för skydds jakt är uppfyllt. Myndigheten har inte vidtagit ”annan lämplig lösning” utan som vanligt, tillgriper man i första hand dödliga och kortsiktiga problemlösningar mot våra rovdjur.

Jaktkritikerna anser att Länsstyrelsen måste arbeta förebyggande för att hjälpa djurägare att skydda sina djur. Bland annat genom att ålägga tamdjursägarna att vidta skydds åtgärder av olika slag, samt att upplysa om de bidragssystem som finns att tillgå för exempelvis stängsling med RAS, som är ett garanterat skyddssystem, för att hålla ute varg. Andra alternativ, när man som i detta fall har haft angrepp är att snabbt ordna en tillfällig nattfälla. Detta hade kunnat vara en realistisk nöd- och skydds åtgärd. Man ställer sig också frågan varför man inte har uppställningsmöjligheter för sina djur? Det är **alltid** djupt beklagligt och plågsamt att tamdjur skadas eller dödas, dock är tamdjuren människans ansvar och då särskilt när man håller djur inhägnade i, eller nära, vad som egentligen är rovdjurens ständigt minskade levnadsrum.

Jaktkritikerna är medvetna om att vargfrågan är ett ämne som skapat polariserade debatter vilka kan utsätta myndigheterna för hård press från de krafter som ensidigt uppmanar till jakt på varg. Förutom att förhålla sig till de regelverk som ska styra beslut, har myndigheterna den pedagogiska uppgiften att förmedla vilka åtaganden Sverige har för att bevara och skydda rovdjuren. I debatten bör även den andra sidan i demokratiskt anda få komma till tals, den sida vi representerar som anser att vargen, liksom alla rovdjur och andra arter har rätt att existera för sin egen skull oavsett om människan betraktar dem som skadliga eller nyttiga.

I EU-domstolens avgörande i C-88/19, som meddelades den 11 juni 2020 står att läsa:

Enligt beslutet är vargen nu en skyddad art i Europa – oavsett var den befinner sig. En varg som vandrar nära eller i mänskliga bosättningar, korsar dessa områden eller livnär sig av resurser som produceras av människor, kan inte betraktas som ett djur som har lämnat sitt naturliga område och är därför fortfarande skyddad. Begreppet naturligt område är bredare än det geografiska utrymmet som

representerar de fysiska eller biologiska elementen som är avgörande för liv eller reproduktion av en skyddad art, konstaterade domstolen. Detta område sträcker sig som en del av dess naturliga beteende, det betonas också att vargar har varit tvungna att anpassa sig till en utvidgning av de territorier som utnyttjas av människan, en utveckling som sätter press på vargpopulationen och dess livsmiljö.

Länsstyrelsen har inte heller beaktat proportionalitetsprincipen, som slagits fast av EU-domstolen inom Artskyddsområdet (C-76/08, Kommissionen mot Malta punkt 57 och 64), följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget. Likaledes har Naturvårdsverket i sin Rapport 6568 med riktlinjer om skydds jakt 2012, sidan 12, avseende intresseavvägningar uttalat, att ju större negativ påverkan ett beslut om skydds jakt har på populationen av den aktuella arten, desto högre krav bör ställas på de förutsättningar som ska vara uppfyllda enligt 23 a § jaktförordningen.

Jaktkritikernas angivna skäl i överklagandet hänvisar till de omständigheter, som den svenska vargstammen nu befinner sig i och dess möjligheter att på sikt överleva. Här måste länsstyrelsen utgå från proportionalitetsprincipen, det är orimligt att under rådande förhållande besluta om skydds jakt på en starkt hotad art, som varg. Den biologiska mångfalden är ett gemensamt arv, som ingen enskild stat, folkgrupp eller generation har rätt att förskingra. Om detta görs är det en attack mot grundtanken i både Art-och habitatdirektivet och mot FN:s konvention om biologisk mångfald.

Varje vargindivid är mycket betydelsefull, särskilt på grund av den prekära situation, som den svenska vargstammen nu befinner sig i. Alltså måste all bedömning göras utifrån försiktighetsprincipen. Här har Länsstyrelsen att beakta det nationella perspektivet och gemenskapsintresset av en livskraftig vargstam.

Jaktmedel och metoder är förkastliga. Beslutet brister i etik.

Jaktkritikerna protesterar mot att jakt på varg – med valpar! – tillåts med lösa hundar. Att länsstyrelsen kan utfärda ett sådant tillstånd är inte bara djupt beklagligt, det är att tillåta djurplågeri. Det borde inte finnas någon enda jägare/hundägare som anser det etiskt och god jaktсед att utsätta djur för onödigt lidande under jakt, vilket det innebär när tränade jakthundar förföljer oerfarna VALPAR! Hur kan länsstyrelsen som har ansvar för att djurvälstånd efterlevs och kontrolleras i länet tillåta en så brutal behandling av unga vargvalpar? Har veterinärer gett sitt tillstånd till detta?

Information om att det är en vargfamilj som ska jagas och därmed splittras visar på den gigantiska eftersattheten i etologi och hänsyn till djurvälstånd – som inte skulle vara tillåten när man tar beslut som detta. Jaktkritikerna anser inte att jägare som tillåts jaga dag och natt ska tillåtas avgöra vilken varg som ska dödas. Att man i beslutet riktar in dödande på en av föräldradjuret är det mest förkastliga av allt. Länsstyrelsen visar ingen kunskap om vad som kan hända när så unga valpar blir utan sina föräldrar. Länsstyrelsens underliga bedömning kommer troligtvis att förvärra situationen och kringirrande och stressade ungvargar kommer att ställa till mer problem eller själva bli dödade. Avskräckande exempel på detta har redan skett, när man dödade en vargtik.

Att bedriva jakt med hundar och jaktlag på upp till 30 personer (!), jakt dygnet runt under så lång tid som till 1 november torde tids- och kostnads mässigt motsvara vad man istället kunde lägga på vakthållning som komplement till de åtgärder som måste krävas av tamdjursägare i ett område som är ett känt vargrevir.

Åter tvingas vi att konstatera att jakt på fridlysta rovdjur, särskilt varg, lockar en kader av jägare som drivs av intresse för troféjakt. Därför är länsstyrelsens beslut högst olämpligt på det sätt och med de medel som medges; dygnet-runt jakt, lösa hundar, belysning och motordrivna fordon. Det sättet att jaga bryter framför allt etiskt och moraliskt mot hur man behandlar fridlysta vargar, men särskilt mot övrig fauna som nu jagas intensivt i sådana områden som gränsar till storstads länen. Dessa metoder är

också de metoder som tjuvjägare använder – därför skulle det vara helt förbjudet av myndigheterna att uppmuntra metoder som annars inte är tillåtna.

Att påstå att jakten ska kunna drivas med hänsyn till rekreationssökanden allmänhet fungerar inte i praktiken. Den rekreationssökande allmänheten är på så många orter omvitnat uppskrämda av all annan jakt som tillåts, varav även jakt på vildsvin tillåts nattetid. Det senare har också gjort att hästar, kor och sällskapsdjur dödas ”av misstag”. Att nu jaga en vargfamilj på ett så brutalt sätt, med de metoder som tillåts och vapen dag och natt i naturen, en viktig månad som oktober för alla, samtidigt som allmänheten ska kunna känna sig trygga. Hur kan länsstyrelsen ens själva tro på det?

Reviret vargarna ska klara sig i, har troligtvis utarmats på vilt som vargar normalt föredrar, eftersom jakt och jaktarrendekulturen brandskattar naturen på alla djur. Har länsstyrelsen kontroll på hur mycket andra störningar i länen som medverkar till att vargarna tar får? Omfattande skogsarbeten, kalhyggen och en ökad mänsklig närvaro (på grund av corona?) som gör att annat vilt störs eller minskar för vargarna att leva av. Man kan också utgå ifrån att närheten till städer gör att just detta revir i stor utsträckning inbjuder till ”vargskådning”. I vad mån det ofrivilligt innebär en störning för vargar kan vi inte uttala oss om – men att jakten på vargarna innebär en stor sorg för alla de rovdjursälskare som ägnar sig åt att studera dem är säkert.

Det som skett med fåren är fruktansvärt. Men åter igen måste människor ta ansvar för sina djur och som vanligt verkar får inte varken övervakas eller omhuldas som andra tamdjur. Man låter får sköta sig själva mesta del av tiden, de ska nöja sig med magert bete och placeras var som helst, oftast med förenklad, ibland tillfällig stängsling. För den intelligenta vargen utgör det en svår frestelse. Som nu när man inte RAS-stängslat trots att det varit känt att vargar etablerat sig. Inte heller har man stängslat mot vatten. Det kan ju faktiskt finnas lösspringande hundar, som även de kan simma.

Övrigt

Jaktkritikerna menar att det är viktigt att lägga sig vinn om ett mer etologiskt tänkesätt på vargarna som individer och med den kunskap som faktiskt finns om vargars sociala beteende och behov av varandra för att överleva också måste få spela roll. Här rör det sig kanske dessutom om oerfarna vargar, som även dom måste få chans att lära sig undvika människor och tamdjur. När en så ensidigt omfattande och stereotyp jakt medges minskar också hänsyn till den allmänhet som faktiskt är positiva till varg liksom till de tamdjursägare som accepterar rovdjur och som har skyddat sina djur. Länsstyrelser har också att betänka att de krafter som generellt har intresse av att döda rovdjur gynnas av kampanjer som dessa skyddsjakter och demoniseringen av vargen får fortsätta kritiklöst i pressen. Den pedagogiska uppgiften länsstyrelsen har för att förmedla bevarande och skydd av rödlistade rovdjur framstår därmed som mindre trovärdig när skyddsjakter på detta sätt gång på gång kan beslutas i hela landet.

Jaktkritikerna begär att Förvaltningsrätten återkallar Länsstyrelsen i Stockholms län, samt Södermanlands läns beslut och begär omedelbar inhibition.

JAKTKRITIKERNA

Richard Dehnisch
Ordförande

Handläggare:

Margareta Sturemyr
Vice ordförande

Eva Stjernswärd
Styrelseledamot